

MANUEL ALCARAZ

Transparència i ètica

Un nou relat per a la Comunitat Valenciana

La transparència sembla conformar l'esperit d'una nova època, i seria la marca d'un «bon govern». Bé està que així siga, perquè expressa tant una visió crítica amb la realitat com la convicció que les coses poden ser d'una altra manera, més lluminosa. Tanmateix, és una «novetat» relativa perquè enfonsa les seues arrels en el millor de la cultura històrica europea. Per exemple, els magnífics frescos del Palazzo Comunale de Siena, pintats per Lorenzetti al segle XIV, estan dedicats als efectes del bon i del mal govern. Transparència és el que prometia més d'un gravat de l'Enciclopèdia amb dames armades de llum que destrossen les tenebres que ofusquen l'enteniment. I si jo haguera de triar una frase com a lema del meu mandat com a conseller, triaria aquella de Maquiavel, tan injustament blasmat, quan constatava que el més interessant de la política és copsar les diferències en les persones quan són a la plaça i quan són al palau. Potser el més important de la cultura de la transparència siga difuminar aquest límit, afirmar que existeixen la plaça i el palau, que tots dos mereixen respecte, però que les portes i les finestres del palau han d'estar sempre obertes de bat a bat, no tant per facilitar l'afició del tafaner com perquè al palau s'hi respire amb l'aire fresc de les veus i els estímuls de la plaça. Ara bé, sense deixar la Piazza de la Signoria, la plaça florentina de Maquiavel, no oblidem que va ser l'escenari dels triomfs de Fra Savonarola, aquell fanàtic guardià de la puresa fins

Manuel Alcaraz (Alacant, 1958) és professor de Dret Constitucional a la Universitat d'Alacant, militant de Compromís i actualment conseller de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació de la Generalitat Valenciana. Com a autor ha col·laborat en nombroses ocasions a *L'Espill* i ha publicat, entre altres, *Cuestión nacional y autonomía valenciana* (Institut Juan Gil-Albert, 1985) i *De l'èxit a la crisi* (PUV, 2009)

que, cremades les vanitats, el vent va canviar i va servir de teatre a la seua pròpia foguera. I és que de poc serveixen a llarg termini espècimens així, «profetes desarmats» entestats a imposar la seua idea de la moralitat, en comptes de fer-se càrrec de la pluralitat real de la societat. La transparència no té com a missió promoure l'*enveja de la virtut* (que deia Antonio Machado), sinó ajudar a la formació d'entorns positius en els quals les diferents formes de la corrupció s'ofeguen per manca de la foscor en la qual prosperen.

Tot i que hi tornaré, vull deixar clar d'entrada que enfront dels contorns difusos d'allò que és transparent o participatiu, que tant agraden a alguns líders naïfs, considere que aquests valors ètics, fruit de consensos socials, ens remetent directament a la política. Perillós missatge en aquests temps. Però jo no dubte a definir-me, sense embuts i amb orgull, com un polític. Sóc un professor de Dret Constitucional que fa temporalment de conseller al Govern del meu País i del meu poble. I ho sóc perquè hauria considerat, sospesant diverses circumstàncies personals i col·lectives, una falta d'ètica negar-me a la invitació que vaig rebre. Sóc, doncs, un polític; forme part d'aquest grup de persones que, com ha dit Daniel Innerarity, fan malament allò que ningú no faria millor que elles. Amb aquesta barreja de trellat i gosadia, em sembla, cal abordar la tasca a què ens enfrontem. Polític, doncs, d'un Govern de canvi. D'un Govern amb vocació reformista plural i pactada. I d'un reformisme fort, en el sentit que, tot i que obert a ulteriors canvis per altres majories parlamentàries, és un reformisme que busca perdurar en els seus fruits principals perquè s'atreveix a enfrontar-se amb els problemes principals, generant un cos de lleis i pràctiques sòlides i coherents. Perquè governar des del reformisme fort suposa jerarquitzar decisions, i això, i no una altra cosa, és el *Pacte del Botànic*. Aquesta és la feina que fem, maldant, si més no, pel «desenrunament» de les ruïnes del passat immediat, en expressió de Joan Romero.

Però hem de distingir entre la *majoria electoral* que ens ha portat al Govern i la *majoria social*, còmplice i estable, que ens cal per a dur a terme les reformes. En això encara tot just estem començant. Aconseguir-ho no dependrà només de l'agregació mecànica d'actes puntuals. No n'hi haurà prou amb la gestió. A això ens incita, per portar-nos a la confusió, una oposició tan desorientada com sumida en la ignorància sobre el que poden ser els nous temps. Per descomptat que em sent satisfet dels assoliments aconseguits, setmana rere setmana, malgrat les feres que s'amagaven en els calaixos. Però tot això serà insuficient perquè la societat valenciana es retrobe amb si mateixa després d'un període de convulsions, d'estar exposada a l'escarni que porta alguns a sentir ferida la seua autoestima, com fa poc ens advertien les *grans marques* empresarials valencianes. Una majoria social còmplice i solidària

amb les reformes només l'aconseguirem construint un *relat global* que faça intel·ligibles els objectius, que done coherència a l'acció de govern i que pose il·lusió on ara hi ha decepció. Es tractarà d'un *relat*, complex però comprensible, amb el qual la ciutadania valenciana pugua sentir-se compromesa.

Vaig llegir una vegada que la persona més famosa de la història és Déu, però que els diumenges segueixen tocant les campanes. També he llegit que les coses bones només passen als qui són capaços d'explicar-les. La primera idea al·ludeix a la comunicació, una eina essencial per a la política, encara que res no em sembla més penós que el polític que diu: «la nostra política és bona, però no hem sabut explicar-la», perquè la bona política s'explica per si mateixa en els seus trets essencials. Però, en tot cas, aquesta comunicació, aquest repic incansable, està al servei de la segona idea, del relat, un fil continu susceptible de posar els pobles en la història, que és una cosa molt més important que posar-los en el mapa. Un relat així concebut comporta, almenys, tres coses: 1) superar la fragmentació de la realitat, la seua reducció a esdeveniments inconnexos, sense estructura, «opacs» o «no transparents» per al comú de la ciutadania; 2) dotar de sentit l'acció política, perquè passe de ser un conjunt de pràctiques imposades a la societat a esdevenir el *lligam* entre societat i governants; 3) promoure un imaginari compartit, un horitzó per construir.

Em detindrà breument en aquest aspecte, perquè la primera confiscació a què es va veure sotmesa la Comunitat Valenciana fou el segrest de la imaginació democràtica, reduïda i emmanillada pels qui s'apropriaren, en la foscor, de la capacitat de prendre les decisions realment importants. La Comunitat Valenciana es va convertir en un objecte en compravenda, incapaç de definir alternatives creïbles a allò que hi havia perquè es va construir una *normalitat* fèrria entorn de valors, principis i comptes de beneficis que només ara mostren la seua veritable faç. Al final del procés podríem dir que la nostra Comunitat desperta xiuxiuejant aquella afirmació de Borges: he comès el major dels pecats, no he sabut ser feliç. Eixir d'aquest marasme per donar una oportunitat a la felicitat és el contingut mateix del nou relat d'una esquerra plural, reformista i preocupada per la cohesió social.

Retornar al poble valencià la capacitat d'imaginar i d'imaginar-se en llibertat significa replantejar-nos els emblemes amb els quals volem ser identificats. Alguns, no fa molt, van somiar símbols de prosperitat infinita, de luxe inacabable, de rellotges que sempre marcaven l'hora de guanyar, de desdjunis amb llagostes i migdiades en iots daurats, de cavalcades en Ferraris, de colonització absoluta del territori i d'anorreament del paisatge que pot lligar-nos a la memòria. Eren evidències de poder. Un poder que es volia perpetu però que va resultar efímer; per això són ara, en canvi, evidències d'opacitat, de la nit obscura de l'ànima valenciana. El nos-

tre repte, a hores d'ara, consisteix a delinear altres símbols alternatius. I dic símbols i no mers *gestos*, confusió en la qual, amb les presses, de vegades incorren els defensors d'una indeterminada *nova política*, disposats a reduir la política a una disbauxa de gestos amb la consistència intel·lectual d'*emoticones*. I és que els símbols polítics no es defineixen una vegada per sempre, sinó que han d'establir-se a poc a poc, sense poder deslligar-se de l'acció política concreta. Però d'una *política de qualitat*, seriosa i honesta, que no necessita massa gesticulació, ni sorolls que acaben per ofegar els seus propis arguments.

La transparència s'inscriu justament aquí com a eina de construcció de símbols de cohesió i de redefinició del relat d'allò que és col·lectiu. El punt de partida del Botànic, *rescatar persones*, convergeix amb les altres peces del Pacte, perquè el rescat de les persones és urgent i necessari. I més encara si, com és el cas, el relat del canvi exigeix, per damunt de tot, superar la fractura social que patim. Combatre aquesta fractura, que és el pitjor llegat dels anteriors governs, exigeix reclamar un finançament just i la millora radical dels serveis públics, i de tota política que pose al seu cor la inclusió dels més febles, dels fràgils, dels exposats a tots els vents d'aquesta fase de capitalisme hiperfinancer, globalitzat, sense rostres.

Però res d'això no serà possible sense el que el Pacte defineix com a «regeneració democràtica». Regeneració democràtica vol dir canviar institucions, adaptar-les. Vol dir, per exemple, en l'Estat (i nosaltres també som l'Estat) una reforma profunda de la Constitució. Regeneració democràtica vol dir arriscar en les maneres de fer política, promovent la proximitat entre governants i governats. Vol dir reafirmar la validesa de l'estat de dret, respectant lleis, encara que siga per a reformar-les. I vol dir reinventar la idea de responsabilitat política, bandejada tot sovint pels qui tenen més interès en la novetat que a teixir cauteles per a construir canvis de debò. Regeneració democràtica és descobrir noves maneres de governabilitat i estabilitat, admetent la normalitat del pluralisme i de l'acord. Però, sobretot, la regeneració democràtica exigeix dos aspectes en els quals em detindré perquè són els dos pilars sobre els quals caldrà bastir bona part del nou relat dels valencians i valencianes: la reconstrucció de l'estat social i el combat enèrgic contra la *cultura de la sospita*.

Quan parlem de la colonització de la Comunitat Valenciana per la corrupció no es pot oblidar que, en realitat, la corrupció ha estat en bona part la conseqüència econòmica i cultural de la capacitat del PP per instaurar un *règim global* durant vint anys, en els quals va regir de manera prepotent l'administració autonòmica, les diputacions i la majoria de les grans ciutats. S'assegurà l'hegemonia usant i abusant d'un finançament ara qüestionat i de tots els ressorts institucionals. Va semblar el país de clientelisme, va excloure sistemàticament els discrepants i va remodelar uns

senyals d'identitat lligant la seua versió estreta del conservadorisme i de la *valenciania* amb els exemples més llampants i cars de la hipermodernitat. Va aprofitar el cicle alcista de l'economia apostant per un capitalisme de casino que retia beneficis amb rapidesa i generava ocupació de mala qualitat i baixa productivitat, mentre les noves classes mitjanes semblaven el referent d'un benestar que no s'acabava mai.

Tot això respon a la pregunta inquietant de per què una bona part de la ciutadania votava candidatures sobre les quals requeia la sospita versemblant, insistent, que toleraven o practicaven la corrupció i un balafiament ostentós. D'una banda, aquest règim va arribar a estar tan arrelat que el que se n'escapava era viscut com una *anormalitat*. D'una altra, la dreta té una reserva de milers de votants ideològics que es multipliquen en moments d'auge econòmic a la recerca de seguretat, siga real o il·lusòria, la qual cosa probablement té a veure amb l'absència d'un model econòmic sòlid, dinàmic i acceptat pel conjunt de la societat valenciana, fora del turisme de masses, la construcció i els negocis que depenen de les administracions. I, finalment, les forces en l'oposició sovint no vàrem saber estar a l'altura de les circumstàncies, entestats que els ciutadans usaren el seu vot únicament per castigar, en lloc de per a expressar l'adhesió a una alternativa creïble.

Però les coses canviaren de soca-rel amb l'impacte acumulat i creixent de la crisi. Arran de la crisi, les noves classes mitjanes es varen trobar atrapades entre dos pisos en l'ascensor social, els més febles s'estimbaren, i sovint tindre ocupació no permetia cobrir necessitats peremptòries. Segons ha recordat l'Informe Foessa, la Comunitat Valenciana se situa en el 8è lloc en rendes més baixes, amb una taxa de pobresa i exclusió del 31,7%. Va ser llavors, quan tot això es va fer evident de manera sagnant, que la societat va exigir el compliment de les promeses de l'estat social: drets, serveis públics com cal, reconeixement de la dignitat i restauració de l'esperança en la igualtat. Però va descobrir que l'estat social s'havia fet un falsari. Justament aleshores, la corrupció va ser entesa d'una altra manera, ja no només com una distracció de diners que podia ser fins i tot culturalment acceptable, sinó com una forma de *violència simbòlica*, l'insult penetrant i permanent que unes elits que havien trobat en el PP el seu portaveu qualificat llançaven contra el poble valencià i sobre els més vulnerables.

Els grups dirigents que pogueren varen abandonar el PP a la seua sort i, com una allau, centenars de milers de ciutadans assenyalaren els culpables. Els altres partits pogueren formular un discurs alternatiu capaç d'omplir un tros del forat negre que deixava l'ultraliberalisme conservador. Això és el que el PP de la Comunitat Valenciana encara no ha entès: que la corrupció no és un fenomen de pomes podrides, de casos aïllats. No ha entès que foren ells els qui varen propiciar aquest règim

que *necessàriament* comportava una corrupció de gravetat extrema. I encara no ha comprès que no n'hi ha prou amb seguir fent jocs amb paraules de Plutarc per afirmar que la dona del Cèsar ha de semblar decent, i que això està fent, rentar-se la cara. No ha entès que la cosa és més senzilla: la dona del Cèsar ha de ser decent, punt. I el Cèsar també, per descomptat. Per tot això, al Govern del Botànic tenim un problema paradoxal: per més que l'estil de l'equip dirigent del PP siga estrident i esvalotador, ens trobem sense oposició real, perquè no ho és una que navega entre la defensa dels senyals d'identitat d'una valenciana que gairebé ningú no ataca i la defensa d'un passat de glòria que gairebé ningú no defensa. Tant de bo el PP òmpli-ga ràpidament aquest buit on ara habita, perquè necessitem contrastos, debats reals i consensos. Siga com vulga, la Comunitat Valenciana va viatjar de l'or a l'enderroc, de l'omnipotència a la vergonya. Ací, com en el tango de Borges, una cançó de gesta s'ha perdut en sòrdides notícies policials.

I el preu que estem pagant per aquest neguit és terrible. En altres territoris també s'hi ha instal·lat una penetrant *cultura de la sospita*, però en pocs llocs com ací regeixen comportaments que oscil·len entre l'escepticisme i el cinisme, entre la crisi d'autoestima i el que ara sol anomenar-se *dèficit de reputació*, aquest fantasma que turmenta els nostres insomnis. Si la corrupció ha rosegat la nostra economia, també ha promogut la corrosió de la confiança en les institucions i en els polítics. Es pot acceptar que en aquest discurs hi ha elements raonables, arguments suficients per malfiar-se no sols dels qui se n'han anat, sinó també dels qui hem arribat fa poc. I cal que estiguem preparats psicològicament per suportar ser jutjats pel que varen fer uns altres. Però això no és el greu, el greu és que la cultura de la sospita ataca la idea mateixa de democràcia. Sense esperança no hi ha reconstrucció democràtica ni rescat de persones. Per això és trist veure com alguns dels més fermes i honestos crítics de la situació heretada contribueixen inconscientment a escampar sospites genèriques sobre les formes democràtiques, alimentant la desesperança.

És en aquest conjunt complex de realitats on la transparència assoleix tota la seua importància. La transparència no és una suma de bones intencions. És un marc clar de normes, instruments comunicatius i procediments administratius i educatius que han de construir una *cultura de la transparència*, l'enemic de la qual és, precisament, la *cultura de la sospita*. La transparència no és la panacea contra els mals que afligeixen la democràcia, ni és un fi en si mateixa. Però pot ser una eina essencial per contribuir a retornar-li el prestigi i la qualitat que havia perdut.

D'una banda, és un mecanisme que permetrà enfocar l'essència mateixa de l'estat del benestar des d'una perspectiva diferent, evitant l'arbitrarietat o l'amiguisme, i aportant certituds que faran que les relacions econòmiques entre l'Estat i la ciuta-

dania vagen per adequats i nobles canals. D'altra banda, la transparència és el millor instrument per promoure *climes o entorns anticorrupció*, perquè el coneixement desarma les intencions fosques, alhora que rearma els investigadors qualificats, els informadors, les associacions crítiques, els parlamentaris, els funcionaris conscients i responsables, els empresaris i sindicalistes i, en última instància, cada ciutadà i ciutadana. No és la quantitat dels qui busquen informació el que importa, sinó la mera possibilitat que la informació siga accessible, així com el fet que qui l'amague serà reconegut i, arribat el cas, sancionat. No es tracta, com el PP segueix pensant, d'investigar el passat —tot i que molt ens convé a tots, encara, aportar dades del passat per interpretar el present—, sinó de vacunar-nos nosaltres mateixos davant la temptació de tot poder de desviar-se cap a l'abús i el sectarisme. Per això la transparència és el principal instrument de què disposa un govern per prevenir genèricament la corrupció i proposar bons hàbits als qui ocupen els alts càrrecs. No és infal·lible, però podrà detectar ionquis del poder, dels diners i fins de la ximpleria, alhora que prestarà un nou servei públic i contribuirà a la realització de drets fonamentals. No es tracta, de cap manera, de proposar models d'exemplaritat presentant-nos com a campions de la virtut. Déu ens en guard, d'aital vulgar ostentació, tan mancada de trellat com contradictòria amb la sobrietat que perseguim! Ara bé, en cap cas no renunciarem a compartir amb la ciutadania inquietuds, ni al fet que la nova esperança en les institucions no siga fruit de la manipulació informativa, sinó de l'elaboració compartida d'aquesta nova narrativa, d'aquest nou relat.

Transparència, doncs, com a eix del nou relat amb el qual cohesionar la societat valenciana, en una terra de transparència i no de corrupció. Si aconseguim que aquesta convicció navegue pel sistema nerviós del poble valencià, molt haurem avançat. I transparència i anticorrupció també com a patrimoni legitimador de les esquerres. No és que la transparència no pugui i haja de ser assumida per forces conservadores; en altres llocs és així. I ha de ser-ho ací també. Però la veritat és que entre nosaltres va ser assumida majoritàriament per l'esquerra en les seues expressions pràctiques. En els anys de plom, quan el silenci va ser el company de la vergonya, va haver-hi dissidents, autèntics partisans i partisanes de la decència, de la defensa del territori i de la cultura, d'una democràcia autèntica contra els paranys d'alguns i les complicitats d'uns altres, que no van alçar la veu davant les barbaritats que s'estaven cometent. Aquestes persones, aquests grups, assetjats i de vegades amenaçats, eren massivament d'esquerres. Això és ara un patrimoni molt valuós de credibilitat, encara que només amb aquest patrimoni no s'organitzaran tots els missatges que podrien conduir a futures victòries electorals. En tot cas, ha de ser un patrimoni generosament compartit perquè no caiga en terreny erm. Aquestes afirmacions no

ens han de confondre: no hem d'obstinar-nos a afirmar una superioritat moral abstracta; aquest patrimoni, com l'antiga noblesa, *obliga*, ens compromet amb el futur. Perquè l'esquerra pot i ha d'aportar uns valors al debat d'idees i per construir el nou relat cohesiu. I ho ha de fer en el llarg termini, insistint en tres elements: 1) afermant la preeminència d'allò que és públic sempre que xoque amb interessos privats que desfiguren drets cívics i socials, assegurant d'aquesta manera l'autonomia de la política enfront d'intromissions del poder econòmic, religiós, etc.; 2) trencant en l'àmbit democràtic les jerarquies derivades de l'apropiació del poder per elits, partidàries o no, enquistades en els aparells institucionals i alimentades pel trasllat a la vida política de desigualtats socials, i en aquest sentit cal repensar les relacions entre la democràcia deliberativa i la democràcia centrada en la presa de decisions, en els factors representatius i en els participatius, i en fórmules per fer avançar una democràcia amb igualtat real i paritària entre homes i dones; 3) introduint noves prioritats en el discurs polític, com ara la conceptualització de la Justícia com un quart pilar de l'estat social, el combat contra els efectes perniciosos de la bretxa digital i de la passivitat acumulada en R+D, o una preferència determinant per la defensa mediambiental en el marc de la lluita contra el canvi climàtic. Igualment és imperatiu intervenir en la redefinició de la democràcia europea contra l'absolutisme neoliberal i en la defensa, concreta i consistent, del desenvolupament sostenible.

Quan dic que això es deriva del patrimoni de les esquerres, no defenso ni de bon tros que *només* les esquerres han de protagonitzar l'eix d'un nou relat. I tanmateix, també afirmo que o l'impuls parteix de les esquerres o no hi haurà incentius per redefinir el futur polític, la qual cosa ens podria condemnar a repetir els errors i els horrors del passat així que canvie el cicle econòmic, perquè mai no faltaran els convençuts que, habitant un *Levante feliz*, la nostra economia ha de basar-se en l'assalt a la riquesa ràpida i no en l'esforç previsor i racional, centrat en l'augment intel·ligent de la productivitat i el coneixement.

El fonament del nou relat, projectat al futur, és la reinvençió d'una cohesió interna fundada en valors ètics consensuats i compartits, imprescindible per a copsar íntimament els danys de les desigualtats, dels greuges rebuts per l'infrafinançament o de les polítiques que varen possibilitar una corrupció a l'engròs. Aquesta cohesió sempre tindrà un punt feble si les lluites identitàries segueixen sent la nostra principal senya d'identitat. No és el lloc per esbossar un discurs ampli sobre la qüestió, però em sembla que les lluites organitzades entorn de *símbols calents*, pròpies de la Transició, han acabat en empat, per la qual cosa els intents del PP de ressuscitar-les com a últim salvavides en el seu Titànic particular són més patètiques que temeràries. Aquest empat, crec, es deriva de dues raons.

La primera és que el món ha canviat tant que combats exclusivament nacionalitaris-simbòlics poden nedar en un buit insuportable. Avui pretén organitzar el planeta una elit cosmopolita a la qual allò que és nacional no li diu gran cosa, encara que no evita un nacionalisme d'estat basat en la por i el tancament de fronteres i en l'egoisme xenòfob. Podem arribar a una terrible situació descrita fa temps per l'enyorat Umberto Eco, quan recordava el que s'esdevé en alguns llocs: «La intolerància més tremenda és la dels pobres, que són les primeres víctimes de la diferència. No hi ha racisme entre els rics. Els rics han produït, si de cas, les doctrines del racisme, però els pobres en produeixen pràctica.» La conclusió, evidentment, és que posar fi a la pobresa és el millor antídote contra el racisme. Però, mentrestant, els signes mateixos del poder s'han tornat *líquids*, segons la coneguda expressió de Bauman: els símbols no poden ser entesos ja com a *coses*, encara que banderes, himnes o denominacions mereixen respecte en la mesura que representen institucions o tradicions que no impugnen violentament aquestes; els símbols, ara, són *processos*, als quals s'adhereixen els grups socials amb una geometria variable d'entusiasme. Avui, més eficient que una bandera ho és el fervor per un equip de futbol, encara que l'emoció pels seus colors s'alterarà depenent dels seus resultats esportius, i aquests depenen de complexes situacions basades en la inversió econòmica. El fet que aquest panorama siga essencialment contradictori i que moltes persones estiguen disposades a identificar-se *a través* dels emblemes tradicionals no ha d'estranyar-nos: la història també és inèrcia. Però no només inèrcia. El pensament conservador consisteix a no entendre això i, en aquest sentit, també pot haver-hi una esquerra conservadora.

El balanç entre les dues posicions identitàries extremes —segona raó— s'ha resolt en empat perquè els defensors aferrissats de cada actitud en litigi, sumats, no foren mai la majoria a la Comunitat Valenciana: aquesta majoria es va resignar a disputes que en gran mesura els eren íntimament alienes o només hi van participar episòdicament o epidèrmica. Els uns varen guanyar la partida de les denominacions i varen frenar algunes ànsies d'establir vincles decidits amb els amics del nord; els altres aconseguiren un programa de modernització cultural i guanyaren posicions allà on havien de vèncer: en la concreció científica dels aspectes filològics. No es tracta ara d'assajar l'enèsim projecte de trobada entre contraris per evitar que el que es perpetue siga una altra vegada una forma autòctona de nacionalisme espanyolista, qüestió en la qual no puc aturar-me, encara que m'apassiona. No es tracta d'entestar-se a forçar consensos, sinó de posar les bases d'un *valencianisme plural de la majoria* sobre quatre principis:

Primer. El punt de consens bàsic ha de ser el respecte pel marc institucional vigent, no entès com una realitat estàtica, sinó oberta a majors dosis d'autogovern, la qual cosa significa assegurar la dignitat amb un finançament suficient i la defensa de reformes legals i constitucionals que configuren un estat federal en el qual no siga possible que des del Km. 0 s'adopten decisions unilaterals i lesives per a la Comunitat Valenciana, o el buidatge competencial, tot remetent a acords adoptats en el marc de la UE sense la nostra participació o l'abús de la tècnica de la legislació bàsica.

Segon. L'admissió *normal* de diverses versions d'allò que és valencià que no han d'entrar en conflicte permanent. Aquesta normalitat ha d'admetre l'existència d'èmfasis diversos i tenir com a punt de contacte la defensa del valencià com a llengua pròpia, riquesa compartida que requereix el compromís d'impulsar el seu ús social i institucional.

Tercer. Bastir polítiques pràctiques que puguen anar més enllà de la seua utilitat immediata per esdevenir moderns senyals d'identitat perdurables. Així, la sostenibilitat en matèria hídrica —alliberant l'aigua del foc del conflicte—, l'obertura a polítiques d'hospitalitat i de cooperació, els incentius en matèria d'innovació o, com ja he apuntat, l'aprofundiment en polítiques de transparència.

Quart. La cohesió territorial és bàsica. Jo sóc un alacantí que va fer la mili a Castelló, que per raons familiars passa molt temps a Elx i que va estudiar, va viure i va treballar, i viu i treballa ara, a València, aquesta meravellosa ciutat les elits de la qual obliden sovint els avantatges que els atribueix la capitalitat. Aquest oblit es revesteix sovint d'ignorància davant la rica diversitat de les ciutats i comarques, començant per les de la província d'Alacant, la cinquena d'Espanya en població amb 1.800.000 habitants, l'única província d'aquesta grandària que no és seu d'una capital de comunitat autònoma. Però el mateix pot dir-se de les elits provincials, començant per les alacantines, felices en la seua abstracció, felices de sentir-se de lloguer a la Comunitat i no copropietàries d'un país, la qual cosa justifica el lament constant, el greuge cruelment sentit davant la percepció de qualsevol abandó, encara que cal reconèixer que moltes vegades aquest abandó és real. És cert que els dèficits d'inversió sacsegen tota la Comunitat, però no es pot demanar que siguen percebuts de la mateixa manera en tota ella. Quan a València hi van lluitar els uns i els altres —jo també— pels colors d'una bandera, a Alacant les elits tardofranquistes, i alguna gent de bona fe, el que varen enarborar va ser una bandera invisible contra l'autonomia. ¿Entendrem mai que les ferides no cicatritzen si no impera el diàleg, la programació sostinguda d'actuacions i la renúncia a simplificar els problemes i a esgrimir les relacions mútues com si estiguérem en un camp de batalla? Aquest estat de desraó no s'arregla amb uns quants gestos aïllats.

Fins ací aquestes reflexions, sens dubte excessives. He al·ludit diverses vegades a Borges i torne a fer-ho. Deia l'autor argentí que el que més por li feia era mirar-se a l'espill i veure-hi la cara d'un altre. Probablement, quan parlem de cohesió plural, territorial i democràtica es tracta d'això: de la necessitat que tenim de saber que som nosaltres i que, essent-ho, triem un camí en el temps, en aquest moment especial de la nostra història, rica en segles; en aquesta cruïlla que cal salvar amb tanta prudència com audàcia. Perquè hi ha dues possibilitats. L'una és la que va evocar el poeta Gabriel Celaya: els espills, va escriure, no reflecteixen, sinó que «transparenten», s'obren com a portes a la invenció. L'altra —dramàtica— és la que va viure el mateix Borges, que només es va alliberar de la por de l'altre en el seu espill quan es va quedar cec. Però això no ens passarà a nosaltres. Nosaltres, com a poble políticament organitzat, passarem, com digué el poeta, «l'esperança de contraban». I afirmarem col·lectivament, amb Estellés: «Ací em parirem i ací estic / pobre de béns i ric de dies.» ☾

CARÀCTERS 75-76

Entrevista a Vicent Marzà, per Manel Marí.

Articles de Jordi Solà, Marc Granell, Susanna Rafart, Xavier Farré, Laura Basagaña...

Juli Alandés: «La insuportable lleugeresa de la corrupció» (sobre *La cara B*, d'Esperança Camps).

Jordi Puig: «Puntuar la mort» (sobre *La sega*, de Martí Domínguez).

Helena Badell: «Els moments secrets dels herois» (sobre *Persèfone/Àiax/Filoctetes*, d'Iannis Ritsos).

Francesc Viadel: «Botiflers: crònica política d'una rebel·lió» (sobre *Botiflers*, d'Ignacio Blanco).

Josep Bertomeu Moll: «El maquis al País Valencià».

Esther Vilar Portillo: «Vides paral·leles i obsolescència —programada—» (sobre *L'aspiradora de Ramon Lull*, d'Antònia Carré-Pons).

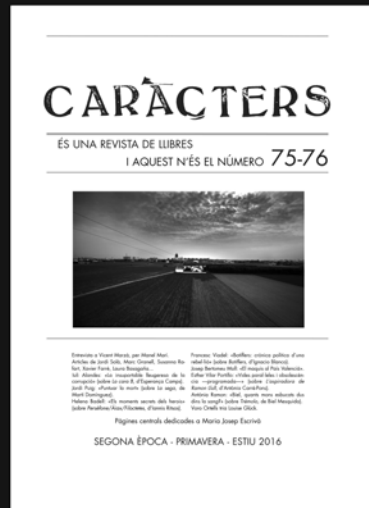
Antònia Ramon: «Biel, quants mons esbucats dus dins la sang?» (sobre *Trèmolo*, de Biel Mesquida).

Voro Ortells tria Louise Glück.

Informació i subscripcions

PUV

C/ Arts Gràfiques, 13 46010 València Tel.: 96 386 41 15 - Fax: 96 386 40 67 characters@uv.es

PÀGINES CENTRALS DEDICADES A MARIA JOSEP ESCRIVÀ